

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:
в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1/70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вираеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дні
крім неділі і руских свят
о 5^{1/2} год. пополудні.

Редакция, администрация і
експедиция «Руслана» під
ч. 1. пл. Домбровського (Хорун-
щини). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише
на попереднє застереженє.—

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Положенє політичне в Австрії зображають деякі віденські днівники доволі чорними красками. Особливо христ. сусп. Reichspost висловлює погляд, що політичне положенє вельми замотане та що й вигляди на спосібність до успішної роботи держ. ради вельми невідрадни. Reichspost пригадує, що боротьба на університетах довела до неможливого заострення і розятрення поміж німецькими сторонництвими, що національне питанє також заогнило ся і мало бути розв'язане з підмогою язикового закона, одначе десь зовсім забогнило ся а уличні галабурди в ріжних краях і містах витворили такий заколот і розлад, що нема сторонництва, котре би не було тим болючо об'джене. Бар. Бек буде приневолений по думці Reichspost запоручити монарєі про можливість спокійної праці і полагоди важних справ в держ. раді, а що пора скликаня єї наближає ся, тому речинець сей правительство відсуває, щоби ще з сторонництвими порозуміти ся і позднати ся. Reichspost не віщує тому нічого доброго.

Bohemia звичає знов, що представники німецьк. вольнод. сторонництв явили ся під проводом міністра Дершати у міністра-президента і переговорювали з ним дві години. Бар. Век заявив їм, що Корона з огляду на заграничне положенє не бажає ані відставки цілого міністерства, ані вго реконструкції. Корона бажає запобігти заостренню внутрішнього

положеня і длятого домагає ся рішучо запобіганя всяким галабурдам. Bohemia заперечує, що в німецьких парламентарних кругах думають, що на случай коначної відставки цілого міністерства прийшлоб тим часом є урядничє міністерство, котре полагодилоб державні коначности §. 14-им і зробилоб опісля місце парламентарному.

З сего виходить, що Корона бажає удержати спільне діланє великих парламентарних сторонництв і тому хоче все усувати, що псувало би се спільне діланє.

Чеські днівники обговорюючи останню нараду парлам. комісії чеського союзу, висловлюють погляд, що обидва чеські міністри будуть обставати при відставці а се доведе до відставки цілого кабінету. Одначе се не вимагає такої послідовности в тім случаю, щоби відставка цілого кабінету мала зараз спричинити инший склад парламентарних сторонництв. Рішенє що до відставки відрочив монарх до повороту свого до Відня.

Poln. Congress. запевняє, що міністерске пересиленє буде полагоджєне ще перед скликанєм держ. ради і в тій цілі буде бар. Бек в тих днях переговорювати з провідниками парлам. сторонництв. Тепер вже розходить ся не о справу чеського союзу, але о особисті справи і реконструкцію міністерства. Міністер Фідлер має остати ся на дальше в кабінеті а уступилиб лише Прашек і Праде. Се зовсім імовірно, бо Прашек острим поставленєм справи і виточенєм єї по днівниках, а Праде попиранєм обструкції німецької зробив ся неможливим. Дуже

можливо отже, що на тих міністерствах буде переведена реконструкція. Poln. Congress. запевняє, що держ. рада буде могла успішно вести роботу і крім справи злуки Босни й Герцоговини знайде на дневній черзі предлогу про обезпеченє на старість і неспосібність до праці і про 4-мільоновий кредит на будову водних доріг.

Цісар, як звичають з Будапешту, має виїхати 31. с. м. або 1. листопада до Відня, щоби там провести день задушний, а також безпосередно взяти ся до полагоди пересилєня.

В австр. делегацийній комісії для загр. справ має бар. Еренталь нагоду подати погляд на заграничне положенє і про теперішній стан конференційних змагань. Бар. Еренталь заявив, що справа конференції находить ся в починах і що між Австрією а Туреччиною навязано прями переговори в цілі управильненя справи злуки Босни і є повна надія на успіх тих переговорів. Міністер сподіває ся, що в Сербії холодний розум возьме перевагу над загорілостю, але колиб се не послідувало, тоді Австрія зовсім не оглядалаб ся на інтереси Сербії.

Reichspost подає вість з Будапешту, що цісар ані не уділив вступної санкції виборчій предлозі гр. Андрашого, ані не заключив нової умови з коаліцією. Вступна санкція для плюральной системи виборчої і нова угода з Коронаю є очевидно горячими бажаннями малярської коаліції, котра тепер радаб добити ся їх здійсненя.

Загребска часопись „Hrvatska“ оповіщує, що Кошут і вго приятель гр.

Критичні замітки.

Сагайдачний, історична повість, за О. Мордовцем Г. Хоткевича. Виданє Тов. «Просвіта» у Львові за липень і серпень 1908, стор. 96.

Хто се Сагайдачний? Хто се козаки, Січовики?

Се слава нашого народу, се лицарі нашої бувальщини. Хто не вірить, нехай послухає повісти Г. Хоткевича. Бо от що він пише:

Козацтво, Запорозці рикарські, то

1. такі люди, що як день теплий, то они по більшій часті голіє. (стор. 4).

2. У них знаком козачого достоїнства є шапка (ст. 5), проте всі, хоч і голі, але доконечно в шапках.

3. «Ложки при їді обтирають они будьто об штани, будьто об траву» (ст. 6) (мабуть тоді, коли они голі).

4. Кого би они вибрали в атамана — то мусить корити ся, «а то заразже або киями забють на смерть, або в Дніпрі утоплять» (ст. 7).

5. Колиж Сагайдачного вибрали, то «один вго (очевидно з радости) смикав за чуприну, тамтой лице болотом мазав, ще инший просто накладав

в потилицю своєму батькови, инші на голову єму кіш зі сьмітєм перевертали». (ст. 9).

6. Запорозці вмють і «панські коні зі стайні вкрати» (ст. 20), розуміє ся, користаючи з нагоди, як челядь двірека упе ся.

7. Колиж панські слуги гонять за ними, щоби крадене відбити, козак не стає до бою, але лізе в очерет і болюто, та сидить там, хочби і мав втопити ся, аж слуги собі відійдуть. (ст. 25).

8. Дехто з них потрафить і тура убити, але не в отвертїм бою, а так зпоза дуба, причім менше сьмілі завчасу ховають ся на вго гилі (ст. 31).

9. Коли собі козак гульне, то «повулиці гасає, малих дітей і старих жінок в груди стремєнами штовхає». (ст. 93).

10. Коли плывуть морем, а стане буря, шукають козаки за грїшним товаришом, щоби вго живцем в море кинути, морю на жертву, бо коли море християнську кров пожирає, тоді буря втихне. (ст. 43).

4. Колиж цілої людини жаль втопити, то хоч палець єї відітнуть. (ст. 46).

12. При тім всі хрестять ся, а той, що єму палець втяли, маже собі кровю блїде лице. (ст. 47).

13. Козаки вмють і діти бавити, причім один «намагає ся грати в ладки, то робити на долоні «сороку-ворону», оден грає на губах, другий показує пальцями «козу», та кричить: «мекеке», а той (що вго хотіли на атамана вибрати), стає на чотири, та гавкає як пєсик». (ст. 65).

14. Колиж дитина захорує, Запорозець, знаючи від старих людей, що від уроків треба віткнути голку в шапку — тиче здоровенне голчище в свою кучму. (ст. 66).

15. Іноді козак з пиянства і сказиться ся. (ст. 81).

16. Деякіж дурні козаки, знаючи таку владу, дратують вго. (ст. 80).

17. Козак же, не тямлючи себе, і атамана назве старою собакою, з шаблею на него кине ся. (ст. 82).

18. За се, та чи за те, що такий не тямлючий себе козак, приніс в Січ малєсеньку дитинку татарську, сироту, що єї при нападї на Кафу, серед улиці від смерти вратував, приговорює старшина козацка з атаманом Сагайдачним на чолі — забити киями на смерть, (ст. 82) і справді забивають палками (ст. 84) ітд. ітд.

І щож — чи посьміє ще хто сумнівати ся, або заперечити, що наше козацтво, — то наша слава, що наші Січовики —

Б а т и я н і підчас національного опору в Угорщині проти Австрії пособляли радикальних Сербів і Босняків значними грошевими засобами, а обнявши керму правління, також сробили. Угорськими грішми також закуплено оружя для Босни. Поліція викрила сю справу, а тепер все роблять, щоби намазати сей малярський скандал. Наслідком погроз провідника Сербів боснійських Єфтановича, що все витягне на дневне світло і предложить кабінетовій канцелярії, була поліція приєволена змінити слідство і викрила справу Ляткочого, віцепрезидента найвишого трибувалу адміністраційного в Пешті, котрого недавно за хабарництво спенсіоновано (вчора застрілив ся в Градци). Отсі всі події вельми затурбували коаліційне міністерство.

Заграниця.

Справа прямих переговорів між Австрією а Туреччиною і між Болгарією та Туреччиною стала тепер предметом дневникарської розправи. Ми вже завели погляд висловлений бар. Еренталем в делегації про сю справу. В останній хвилі спинив ся хід сих переговорів, з чого деякі дневники вже почали ворожити безуспішність Австрії і Болгарії а торжество Росії і Англії в сій справі, якими она рада би Туреччину знов підчинити свому впливови. Одначе мимо сих змагань Англії можна сподівати ся, що сі прями переговори доведуть до успішного висліду і зроблять злишнюю европ. конференцію. В справі сих балканських переговорів одержала Reichspost з доброго жерела з Берліна письмо, в котрім виказано однодушне і одноціле поступоване тридержавного союза в загран. поліції.

Діяльність бар. Еренталя, о котрій Reichspost висловлює ся справедливо з повним признанем, пособляє вельми успішно міністер італійский загр. справ Тіттоні, котрий показав ся вірним союзником. В Берліні, Рамі і у Відні вважають европ. конференцію не тільки злишньою але навіть шкідною. Із задля того цісар Вільгельм особисто звернув ся до султана, щоби єго впевни-

то рицарство нашого народу! Борони Боже! Ми се вправді і давно знали, та ми рицарску славу і честь козацку инакше собі зображали. Аж віщий наш бандурист Хоткевич змалював нам образ в нових чертах. Ви же — січовики-соколики по всій Галичині і Буковині маєте оттут повні взори, щоби і себе по них взорувати. Тепер вже ніяке міністерство, ні намісництво, ні який там староста не посьміє вам тикати в очи закидом, що козацтво та Січ — се якась там дич. Вистарчить тоді відослати їх до Хоткевичевого Сагайдачного, щоби себе просьвітили.

Колиж бы хотіли они витягати які дикі адюзії до того, що ось то козацтво голе ходило, відповіджте, що прецінь і Адам з Евою в раю голо походжали. Коли зачеплять се, що козацтво готове бувало живу людину в жертву морю кинути, скажіть, що й Израиль Йону в море вкинув. Коли знов зачіплять, що козаки коні крали, скажіть, що се були панські коні, та ще й польского пана. А що ложки об штани витирали, огамана в потилицю били, дітий та старі вдови стременими штовхали в груди, тай як песики гавкали, дітий забавляючи, або з піяньства казили ся — то се свідчить лиш, що їм на гуморі не збувало — ітп.

(Конець буде).

ти о приязни і прихильности Німеччини і Австрії, а передчасне оповіщенє некорисної для Туреччини програми европ. конференції, уложеної в порозуміню Ізвольского з англ. секретарем державним Грейом, переконала ще більше Туреччину про неприхильність для неї Англії і Росії. Туреччина побачила, що відступленєм санджаку і запорученєм єго ненарушимости тридерж. союз ліпшу прислугу зробить Туреччині, як Англія і Росия. Можна отже сподівати ся, що інтриги Англії стануть безуспішними і що дипломатичні кроки Австрії і Німеччини віначають ся успіхом.

Внутрішньо-політичне положенє в Туреччині викликає певні сумніви і тривогу. Пересадні вісти доводять до заєпокоєня населєня. Сі тривожні вісти вправді не дадуть ся напевно сконтролювати, багато єсть в них пересадид під впливом розгоряченя лицевим переворотом в Туреччині умів, але є також дещо в тих вістях правди. Вісти, що Туреччина втягнула девять стрілецьких баталіонів і крім того цілу дивізію з солуньского корпусу, вказують на те, що правительство побоює ся боротьби між молодотурками а вспятними живлами старотурецкими і дають привід до вістей далекоюсяглих про можливість зміни володаря Туреччини.

Положенє в Сербії вельми небезпечне, а в Білгороді відбуло ся велике протидинастичне віче, в котрім мали участь також численні офіцири. На тім вічу промовляли бесідники вельми завзято не тільки проти Австрії, але й проти сербского правительства і короля Петра.

Під проводом королевича Юрія виїхала делегація зложена з провідника сербских радикалів Пасича і коменданта війск Маринковича та майора артилярії Теодоровича через Пешт і Варшаву до Петербурга. Королевич має вручити цареві письмо від короля Петра.

В політичнім посланництві виїхав також чорногорский міністер-президент Томанович до Риму, Юратович до Парижа. До Цетинії прибув англ. диплом. заступник Ореллі і мав довшу розмову в князем. Очевидно є змаганя, щоби Англію приєднати для Сербії і Чорногори, а Туреччину відвернути від тридерж. союзу. Англія мала приречи Туреччині поперте демонстрацією фльоти, котру вислала на Егейске море, перед болгарскими пристанями Бургас і Варна.

Сербія тимчасом, як звіщають з Загребу, посуває свої війска на боснійску границу понад Дріною скорими походами. Крім того висилають там також воєнні материяли і як запевняють, роблять також укріпленя. В Шабачу стоїть тепер около 20.000 війска, котре має іти дальше до границі. Коменду над тими війсками обняв генерал Міянович. З великою покvapністю приладжує Сербія воєнні припаси, а оден такий корабель сконфісковало правительство австр. коло Лінцу.

Наслідком воєнних приготовлень Сербії і Чорногори починає бути трудним положенє австр. війска в південно-дальматинських залагах, як звіщають з Коттару. Жовніри відбувають безнастанні пограничні патролі в певнім воєнним уоруженю, а вісти, які доходять через ті патролі про події в Чорногорі, потвердують, що там з великим поспіхом ведуть воєнні приготовленя. Діяльности наших війск, котрих сила виставлена на велику пробу, дає піддержку прибережна австр. фльота, котра на случай війни може віддати війскові важні услуги.

Посланництво Мильова-

новича, на котре Сербія поклала великі надії, не повело ся в Берліні, як ми вже звіщали. Але й на Франції не може Сербія сподівати ся ліпшого висліду. Як Voss. Ztg. запевняє, французский посол в Берліні Камбон заявив Мильовановичу, що домаганє Сербії на областне розширенє зовсім неуправлене і що Франция не думає піддержувати Сербії в тім напрямі. Сербські дневники вдоволяють ся отже перепечатуванєм англійских статей і втішають ся заявлюваною там для них прихильністю, яку нібито Англія має для Сербії. Одначе всі ті надії покладані на Англію і Росию вельми неперні, а до того внутрішнє положенє Сербії вельми неясне і становище династії Караджорджевичів непевне. Мимо демагогічного поступованя королевича зродила ся там думка усунути теперішню династию і впровадити на престол князя of Connaught, а члени південно слав. клубу запевняють, що бувший посол сербский в Лондоні Міятович ділав там в тім напрямі. Сербія може отже не добре вийти на такі прихильности Англії.

Так само другий приятель Сербії — Росия, рад би також при сій нагоді віднести користи для себе. Як відомо, Росия рада би на европ. конференцію висунути справу свободного переїзду для російских воєнних кораблів скрізь Дарданелі і ту головню ціль має зближенє Росії до Англії і Туреччини, а в Росії сподівають ся, що в порозуміню з тими державами поведе ся Росії утворити вуглянну стацию на однім з островів Середземного моря.

Новинки.

— Календар. Ві второк: руско-кат.: Параскеві; римо-кат.: Савини. — В середу: руско-кат.: Лукіяна; римо-кат.: Симеона і Юди.

— Перший виклад д-ра Володимира Вергановского, доцента австрійской процедури цивільної, відбув ся в рускій мові на львівськім університеті дня 22. с. м. при великій участі слухачів.

— На сокільску нараду, яка була вчора в салі львівського „Сокола“, прибуло поверх 60 відпоручників філій з львівского округу. Ширший звіт подамо завтра. Тут зазначимо лише, що заінтересованє делегатів справами, порушеними на зїзді було велике.

— Бідні виборці. В 239. числі „Діла“ поміщена публична просьба селян з Вікна, грималівского повіта, до посла Михайла Петрицкого, щоби був ласкав додержати привречєня і піти з ними до намісника в справі переведєня громадских виборів. Імовірно спочиває тепер пос. Петрицкий по „тяжких трудах“ в парламенті, певно в Абації, або якийсь инший кліматичній місцевости (вже вернув до Львова — прим. складача) і бідні виборці надармо шукають за ним в копичинецькім болоті. Бідні виборці з такими вигідними послами, які так скоро спаношили ся і згорділи. Перед новими виборами панове Петрицькі знов все приречуть. А від обіцявки до переведєня її в жите дуже далека дорога.

— Поминки на Берестецкім полі. Дня 1. с. м. на Волинській землі в Дубенському повіті, під містечком Берестечком відбуло ся сумне і разом урочисте святкованє: уряджено великий набожний похід і поставлено хрести на тім місці, де полягла колись велика сила українського козацтва, запорожців і инших воєнків. Полягли вони там у 1651. році, підчас війни Богдана Хмельницького з Поляками. Стала ся та тяжко-памятна подія так: коли обидва табори, Богдан Хмельницького й польский, стояли під Берестечком, то чезв нещасливе порозумінє та через зраду спільників-татар, війско козацке опинило ся в болотистій петлі річки Пляшівки, — і там лягло труцом у числі більше тридцяти тисяч душ! Над тими кістками славного воєцтва осе й поставлено

